3. *Кіндрацька Л. М.* Фінансовий та управлінський облік у банках: Підручник. — К.: КНЕУ, 2008. — 816 с.
4. *Парасій-Вергуненко І. М.* Стратегічний аналіз у банках: теорія, методологія, практика: Монографія. — К.: КНЕУ, 2007. — 360 с.
5. *Примостка Л. О.* Фінансовий менеджмент у банку: Підручник. — 2-ге вид. доп. і перероб. — К.: КНЕУ, 2004. — 468 с.

Лахтіонова Л. А., канд. екон. наук, доцент,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

СИСТЕМА ГРУПУВАННЯ ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ДЛЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

В сучасних умовах господарювання вельми важливими є питання аналізу фінансової стійкості господарюючих суб'єктів.

У світовій та вітчизняній теорії та практиці фінансового аналізу та аналізу фінансової звітності не існує єдиних поглядів щодо методики аналізу фінансової стійкості. Це стосується насамперед показників, що її характеризують. На рівні суб'єктів малого підприємництва таке питання взагалі не розглядалося. Тому тема дослідження є актуальною.

Метою даного дослідження є розробка загальної системи групування відносних показників фінансової стійкості суб'єктів малого підприємництва зовнішньому фінансовому аналізі за даними фінансової звітності.

При відборі критеріїв розмежування показників фінансової стійкості для суб'єктів малого підприємництва необхідно виходити з сутності поняття фінансової стійкості, призначення кожної групи показників, методики визначення показників (маються на увазі математичні розрахунки — складання або віднімання та відношення складових показника) та наявності скороченої інформаційної бази для отримання вихідних даних для їх розрахунку.

Зразу треба наголосити на класичному критерії розмежування показників фінансової стійкості, як у зовнішньому, так і у внутрішньому фінансовому аналізі, — це методика визначення показників, відповідно до якої вони поділяються на абсолютні та відносні показники, на які наголошує більшість українських учених.

Важким та плутаним питанням є класифікація відносних показників фінансової стійкості.

Велика кількість різного роду відносних показників фінансової стійкості вимагає їх певної систематизації з метою полегшен-

ня їх використання та осмислення отриманих їх результатів, оформлення вірних аналітичних висновків та вироблення науково-обґрунтованих пропозицій.

Існує велика різнобічність пропозицій у методиці аналізу фінансової стійкості стосовно класифікації відносних її показників.

Тому при відборі відносних показників фінансової стійкості необхідно виробити вірні критерії їх розмежування з метою влучного їх застосування в аналітичному дослідженні та обґрунтовану їх кількість за економічним змістом та за призначенням отриманої результативної аналітичної інформації. Знання з призначення певної групи показників та значимості окремо взятого її показника допоможе виконавцям аналізу вміти правильно їх застосовувати при проведенні аналітичного дослідження, а його користувачам — швидше зрозуміти отримані значення та вміння вірно їх інтерпретувати.

На фоні процесів світової глобалізації економіки пропонується виокремити для суб'єктів малого підприємництва за даними фінансової звітності (зовнішній фінансовий аналіз) такий критерій, як значимість та результативність відносних показників фінансової стійкості і відповідно виділити такі їх групи:

1) глобальні показники, методика визначення яких з урахуванням світового досвіду є узагальненою, і які можна розрахувати за даними звітності будь-якої країни світу. Їхня кількість невелика;

2) головні показники — це показники, які найбільш важливі та обов'язкові при дослідженні рівня фінансової стійкості з урахуванням особливості вітчизняної звітності, відсутність інформації по яким призведе до викривлення аналітичних висновків та пропозицій та викличе необґрунтоване та помилкове прийняття управлінських рішень, знизить їх якість, що призведе в майбутньому до погіршення фінансового стану суб'єкта економіки. Їх більше, ніж глобальних показників ліквідності фінансової стійкості;

3) додаткові та допоміжні показники фінансової стійкості — показники, які менш важливі за значимістю, посідають другорядне місце в аналізі фінансової стійкості, відсутність інформації по яким не призведе до суттєвих перекручень чи невірних висновків в аналізі, але наявність інформації по яким допоможе глибше розібратися в причинах зміни фінансової стійкості суб'єкта економіки. Вони визначаються по мірі потреби в цьому, а тому не є обов'язковими. Доцільність застосування кожного із додаткових та допоміжних показників визначається суб'єктом господарювання самостійно, залежно від мети та отриманих результатів аналізу фінансової стійкості за головними показниками.

Враховуючи, що фінансова стійкість суб'єкта господарювання — це такий стан фінансових ресурсів, за якого суб'єкт ринкової та змішаної економіки, вільно маневруючи грошовими коштами, здатний шляхом ефективного їх використання забезпечити безперервні процеси своєї операційної, фінансової та інвестиційної діяльності, а також витрати на їх розширення та оновлення, появу нових їх напрямків та складових, то до її показників необхідно включати не тільки показники структури джерел фінансування або пасиву балансу, структури заборгованості та покриття фінансових витрат за рахунок різних джерел, на яке наголошує більшість іноземних вчених, а також показники структури господарських засобів або активу балансу, як напрямків вкладання коштів в якості допоміжних її показників, та співвідношення між ними як головні та допоміжні її показники.

Необхідно нагадати, що в багатьох країнах світу для суб'єктів малого підприємництва складається скорочений та спрощений фінансовий звіт у складі балансу та звіту про фінансові результати. Тому з урахуванням пропозиції американського вченого Робета С. Хіггінса у зовнішньому фінансовому аналізі для малих підприємств вважається за доцільне виділити наступний критерій розмежування показників фінансової стійкості — групи співвідношення показників, які розраховуються за даними балансу:

1) співвідношення певних груп пасиву балансу як джерел фінансування господарських ресурсів суб'єктів господарювання — показники співвідношення певних груп пасиву балансу;

2) співвідношення певних груп пасивів та активів балансу — показники співвідношення певних груп пасивів та активів балансу;

3) співвідношення певних груп активу балансу як видів господарських засобів, на які спрямовуються джерела фінансування, — показники співвідношення певних груп активу балансу.

За результатами проведеного дослідження можна зробити наступні висновки.

За даними фінансової звітності для суб'єктів малого підприємництва необхідно виділити наступні критерії розподілу груп показників фінансової стійкості та виокремити такі групи показників:

1) методика розрахунку показників: абсолютні та відносні показники фінансової стійкості;

2) значимість та результативність відносних показників: глобальні, головні, додаткові та допоміжні показники;

3) співвідношення певних груп показників за даними балансу: а) співвідношення певних груп пасиву балансу як джерел фінан-

сування господарських ресурсів суб'єктів господарювання — показники співвідношення певних груп пасиву балансу; б) співвідношення певних груп пасивів та активів балансу — показники співвідношення певних груп пасивів та активів балансу; в) співвідношення певних груп активу балансу як видів господарських засобів, на які спрямовуються джерела фінансування, — показники співвідношення певних груп активу балансу.

Мельничук О. А., старш. викл.,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

БАНКРУТСТВО ЯК МЕХАНІЗМ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ В РИНКОВИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Банкрутство, як елемент ринкових відносин, стало реальністю і сучасної української економіки. Воно характеризує неспроможність підприємства задовольнити вимоги кредиторів щодо сплати товарів, робіт, послуг, а також забезпечити обов'язкові платежі в бюджет і позабюджетні фонди.

У практиці розвитку країн з ринковою економікою банкрутство виступає як механізм регулювання і саморегулювання економіки і, насамперед дотримання виконання зобов'язань суб'єктами господарювання.

Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 30.06.1999 р. (у повній редакції зі змінами і доповненнями) визначає поняття «банкрутство», «неплатоспроможність», «прибутковість» та ін. Під *банкрутством* слід розуміти визнану арбітражним судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність та задовольнити визнані судом вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури. *Неплатоспроможність* — неспроможність суб'єкта підприємницької діяльності виконати після настання встановленого строку їх сплати грошові зобов'язання перед кредиторами, зокрема по заробітній платі, а також виконати зобов'язання щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів) не інакше як через відновлення платоспроможності.

За нормальних умов господарювання акціонери та кредитори сподіваються на винагороду, рівень якої залежить від ступеня прибутковості підприємства. Одна з перших ознак руху до банкрутства — спад прибутковості підприємства нижче за вартість його капіталу. Відсотки за кредит і дивіденди, що сплачуються під-